

Ekonomia

Zor publikotik defizit publikora Krisiaren terminoak ulertzen

Azken aste hauetan ekonomiari eta finantzari buruzko terminoak nola ugaritu diren ikusi dugu, 2008an hasi zen munduko ekonomia eta gizarte krisia aztertzeko, salatzeke eta adierazteko. Artikulu honen helburua da termino horiek ahalik eta modurik errazenean ulertaraztea.

DANIEL UDALAITZ

HERRIALDE ETA ESTATUEN funtzionamenduak diru sarrera eta gastu publikoen premia du. Horregatik bihurtu da defizit publikoa eta zorraren arazoa Euskal Herriko euskaldunak beren hartzen gaituzten Espainiako Estatuak eta Frantziako Estatuak bizi duten kezka ekonomikoaren ardatz nagusi; baita gainerako Europan eta munduan ere, gauza bera gertatzen baita. Diru irteerak diru sarrerak baino nabarmen handiagoak badira, zorpetzeari heldu behar zaio funtzionatzen jarraitu ahal izateko, osasungintzak, hezkuntzak, segurtasun publikoak, pentsio sistemak funtzionatzen jarraitu nahi badute. Zorpetuta egon ahal izateko, bankuetara jo behar da, nazioarteko bankuetara bereziki, eta haiei interesak ordaindu behar zaizkie. Hartutako konpromisoak betetzen ez badituzu —eta bankuek ez dute barakatzen— ito egiten zaituzte eta zure ekonomia eta gizartearen funtzionamendua kolapsatzeko gai dira. Eta bankuek —nazioartekoek bereziki— bermeak eskatzen dituzte, zor zaiena eta beren interes garestiak jasoko dituztela ziurtatzeko. Horrek ekarri du, egun hauetan ikusi ahal izan dugun bezala, langileen, pentsionisten eta enplegatu publikoen eskubi-deen aurkako eraso. Horregatik, Nazioarteko Diru Funtzak (NDF), Munduko Bankuak eta Europako Banku Zentralak (EBZ), bankuen bozgorailu modura, egokitzeke neurriak eskatzen eta exijitzen dituzte. Gauzak horrela, zenbait termino azaltzen saiatuko gara: zor

publikoa, defizit publikoa, politika fiskala, finantza merkatuak, etab.

Zer da zor publikoa?

Zor publikoa Estatuak bere gastu eta inbertsioak finantzatzeko eskatu duen dirua da. Estatuaren zor publikoaz ari garenean, Gobernu Zentrarena bertan sartu behar da, baita autonomia erkidegoena ere; Hego Euskal Herriko kasuan, Gasteizko eta Nafarroako gobernuena, diputazio probintzial edo foru aldundiena, udalena, eta abarrena. Bat baino

Europakoa bezalako presio fiskala aplikatuko balitz, Espainiako Estatuan defizit publikoa gaindituko litzateke

gehiago dira zor publikoaren formak. Espainiako Estatuaren kasuan Altxorraren letrak, Altxorraren Obligazioak eta Bonoak. Baina ez dira horiek bakarrik zor publikoak hartzen dituen formak. Egin zezaketen, baina udalek ez dute zor publikorik jaulkitzen, finantza erakundeengana jotzen dute finantzazio bila, enpresa batek egingo lukeen antzera. Batzuetan, administrazioak ere, oroz gain udalerrikoak, hornitzaileen kontura zorpetzen dira.

Espainiako Estatuan, zor publikoa, adituen arabera, BPGaren %70 izango da urte amaieran, gure inguruko estatu gehienetan baino askoz txikiagoa. Hala ere, ez da hori larriena, gizartearen zorpetze orokorra baizik. 2009. urte amaieran, admi-

nistrazio publikoen (Estatu zentrala, autonomia erkidegoak eta udalak) nahiz pribatuen (enpresak, etxebizitzak eta banku sektoreak) baterako zorra lau bilioi eurokoa zen ia-ia, BPGaren %390. Enpresa ez-finantzarioek BPGaren %143 zor zuten; bankuek eta aurrezki kutxek BPGaren %107; eta etxebizitzek %89. Egoera horren ondorioz, arriskua neurtzeko agentziek Espainiako Estatuaren zorraren kalitatea behar bezala badute, diruaren prezioa garestitzeak sektore horiei guztiei eragingo die, eta ez Estatuari bakarrik, beren kredituak berriz negoziatzen edota maileguan diru gehiago eskatzera joaten direnean.

Zer da defizit publikoa?

Defizit publikoak islatzen du denboraldi jakin batean estatu baten gastuak handiagoak direla diru sarrerak baino. Defizit publikoaz ari garenean, administrazio publiko guztiak sartu behar ditugu bertan (autonomia erkidegoak, udalak, gizarte segurantzak). Defizit publikoa

Finantza merkatuen diktadura

Defizit publikoa murrizte aldera egokitze neurriak hartu behar direnean, gobernariak "finantza merkatuen" presioa argudiatzen dute: politika latzak aplikatzeko garaia dela, eta beren defizitak eta zor publikoak murriztu egin behar dituztela haien konfiantza berreskuratzeko –baldintza ezinbestekoa baita hori ekonomiaren susperraldia bideratzeko–. Haiek dira gobernuak politika antisozialak egitera behartzen dituztenak, defizit publikoa hobetzeko. "Finantza merkatuak" guztiz babestutako bankuak dira –batik bat alemaniarrak, frantziarrak eta estatubatuarrik–, eta haiek eta haien aliatu politikoak dira gastu publikoaren austeritatea inposatzen dutenak, beren irabaziak ziurtatzeko. "Merkatu" horiek diru kutxa publikoetatik edaten jarraitu ahalko dutela baieztatu nahi dute. NDFk eta EBk zailtasunak dituzten herrialdeentzat ekarri duten 750.000 milioi euroko "diru laguntza" ez da herri horietako biztanleek aurki ditzaketan zailtasunak gainditzeko, bankuei laguntzeko baizik –alemaniarrak eta frantziarrak bereziki–, modu horretan seguru baitakite estatuek zorrak ordainduko dizkietela, eskatutako interes konfiskagarriak eta guzti.

Finantza merkatu horiek, Vicenc Navarro katedradunaren ustetan, hainbat erakunderen babesa jasotzen dute. Horien artean NDF da garrantzitsuen, estatuei dirua uzten baitie bankuei ordaintzeko. Horregatik ez dute bankuek inoiz galtzen. Langileak eta herri xehea dira galtzaileak, gero bankuei ordaintzeko dirua herritar horien gizarte zerbitzuetatik izaera publikoko zerbitzuak murrizten lortzeko agintzen baitie NDFk gobernuari. Beraz, errua ez dator merkatuetatik. Banku interesak eta beren aliatuak dira –NDF eta EBZ, besteak beste– sakrifizio eta murrizketa antisozial horiek inposatzen ari direnak.

miliarka eurotan neurtzen da (1 miliar = mila milioi), baita BPGaren ehuneko gisa ere. 2008an Estatuak 300 miliar euroko diru sarrerak izan zituen; defizita 40 miliar ingurukoa izan zen; hau da, %13ko defizita. 2009an, defizita BPGaren %11tik gorakoa izan zen, 120 miliar gutxi gorabehera. Eta Espainiako Gobernuak BPGaren %9,8ko defizita aurreikusiten du 2010erako. Orobat, planteatu diren egokitze neurriak kontuan hartuta, BPGa %3 dela iritsi nahi da 2013. urtera, baina lehenengo %7,5 lortu behar da 2011n, eta %5,3 2012an.

Murrizketak eta politika fiskala

Espainiako eta Frantziako gobernuak, Gasteizko eta Nafarroako gobernuak, eta gainerako Europako gobernuak egokitze planak martxan jarri dituzte, beren defizit publikoa murrizteko, finantza merkatuek hala

behartuta: langile publikoen soldadak murriztea, pentsioak izoztea, jubilazioa atzeratzea, lan arloko erreforma –kanporatzeak merkatuzeko– eta beste neurri antisozial batzuk. Krisiaren arduradunak ez direnak ari dira krisiaren ondorioak gehien jasaten, eta krisiaren arduradunek irabaziak biltzen eta beren politika antisozialak ezartzen segitzen dute. Adibidez, Europakoa bezalako presio fiskala Hego Euskal Herrian aplikatuko balitz, 5.300 milioi euro bilduko lirarteke urtero –4.000 EAEn eta 1.300 Nafarroan–. ELAk egin berri duen azterketak hala dio, eta, Espainiako Estatuaren kasuan, diru biltzea beste 90.000 milioi gehiagokoa izango zela gaineratzen du. Modu horretan Espainiako Estatuaren defizit publikoa gainditu egingo litzateke, murrizketa antisozialak ezartzeko beharrik gabe. ■

#Gipuzkoa

Krisiaren aurkako 2010 Plana 100 milioi euro

Gipuzkoan badugu Plana:

Inbertsio publikoa azkartzea, enplegua sortzea eta gure enpresei laguntzea, berrikuntza-aren aldeko apustu irmoa dela medio.

OBRA PUBLIKOA ETA AZPIEGITURAK

Inbertsio publikoa azkartzea, lurralde osoak ahalmen handiko bide-sare ezin hobea izan dezan.

ENPRESEI LAGUNTzea

Estualditik ateratzeko, berregituratzeko eta proiektu lehiakorrek sustatzeko neurriak bideratzea.

ENPLEGUA SORTZEA

Lan-munduan sartzen laguntzea zailtasun bereziak dituzten taldeei eta enpresetako gizarte-balioak sustatzea.

TEKNOLOGIA ETA BERRIKUNTZA

Zientzia eta teknologiako azpiegiturak garatzea eta berrikuntza-aren aldeko apustua egitea, merkatu globalean lehiakortasun handiagoga izateko.